

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА**

Економіко-правовий факультет
Кафедра загальноправових дисциплін
та міжнародного права

Є.Д. Стрельцова

МОРСЬКЕ ПРАВО

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для студентів заочної форми навчання
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право»**

Одеса
2018

**УДК 347.79(075)
С84**

Затверджено рішенням кафедри загальноправових дисциплін
та міжнародного права
(протокол № 1 від 29.08.2018 р.)
Рекомендовано до друку рішенням
Навчально-методичної комісії економіко-правового факультету
(протокол № 1 від 30.08.2018 р.)
Вченої Ради економіко-правового факультету
(протокол № 1 від 31.08.2018 р.)

Автор:

Стрельцова Є.Д. – канд. юрид. наук, доцент

Рецензенти:

Плавич В.П., докт. філос. наук, к.ю.н., професор

Степанова Т.В., докт. юрид. наук, професор

Стрельцова Є.Д.

С84 Морське право: метод. рекомендації / Є.Д. Стрельцова – Одеса:
Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 52 с.

ISBN 978-966-916-731-6

Методичні рекомендації до вивчення курсу “Морське право” призначені для студентів Одеського національного університету імені І. І. Мечникова заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 081 “Право”. Також ці методичні рекомендації можуть бути використані при вивченні проблем міжнародного приватного морського права як складової частини навчального курсу “Міжнародне приватне право”, що викладається студентам усіх форм навчання.

Запропоновані методичні матеріали складаються з тематичного плану навчальної дисципліни; плану лекційних та семінарських занять; завдань для виконання самостійної роботи; методичних вказівок до вивчення питань запропонованих тем та з підготовки контрольних робіт; списку нормативного матеріалу і літератури як до всього курсу, так і до окремих тем курсу; переліку питань до іспиту.

Методичні рекомендації можуть бути корисними для аспірантів, викладачів вишів юридичного профілю, а також для всіх, хто цікавиться питаннями морського права.

УДК 347.79(075)

ISBN 978-966-916-731-6

© Є.Д. Стрельцова, 2018

ЗМІСТ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
2. СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ	6
3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МОРСЬКЕ ПРАВО».....	7
4. ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ, ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМ	8
5. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ПІДГОТОВКИ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ.....	29
6. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ	39
7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	43
8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	50

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма дисципліни “Морське право” складена відповідно до освітньо-професійної підготовки першого (бакалаврського) рівня спеціальності 081 “Право”.

Мета викладання дисципліни “Морське право” – надати студентам можливість оволодіти сукупністю знань та практичних навиків в сфері правового регулювання комерційної діяльності в галузі морекористування; навчити аналізувати складні правові ситуації, користуватися та тлумачити положення національного та міжнародного законодавства, а також приймати самостійні та неординарні рішення у справах, укладених зв'язком із правопорядками різних країн.

Завдання навчальної дисципліни: здійснити аналіз правової природи морського права і його місця у юридичній системі; визначити роль норм морського права у процесі міжнародної інтеграції; усвідомити роль та значення морського права у сфері впорядкування відносин, які виходять за рамки юрисдикції однієї держави; дослідити процеси міжнародної матеріально-правової та колізійно-правової уніфікації міжнародного приватного морського права; виявити значення приватноправової уніфікації як новітньої тенденції у розвитку сучасного міжнародного приватного морського права; здійснити аналіз національного законодавства у галузі морського права з точки зору його ефективності у регулюванні приватноправових відносин міжнародного характеру та його відповідності сучасним напрямкам світового розвитку міжнародного морського права.

В результаті вивчення дисципліни студент

повинен знати:

- історію виникнення та формування морського права;
- зміст поняття морського права у широкому сенсі;
- предмет та методи регулювання морського права;
- особливості нормативного складу морського права у широкому сенсі;
- сучасний стан морської галузі та морського права України;
- особливості джерел морського права;

- особливості поняття «морське судно» та юридичні ознаки морського судна;
- норми національного права України та міжнародних конвенцій, які регулюють відносини у галузі морського публічного та морського приватного права;
- особливості врегулювання спорів в сфері торговельного мореплавства та ін.

повинен вміти:

- аналізувати положення концептуальних джерел морського права з точки зору оцінювання питань безпеки мореплавства, охорони людського життя на морі та охорони морського середовища;
- самостійно опрацьовувати джерела міжнародного морського права;
- правильно тлумачити та застосовувати в практичній діяльності положення типових проформ морських транспортних документів;
- укладати зовнішньоекономічні контракти в сфері торговельного мореплавства;
- складати процесуальні документи для розгляду морських спорів у морських комерційних арбітражних органах та судових органах.

Даний курс викладається шляхом поєднання аудиторних занять із самостійною роботою. При підготовці до семінарських занять необхідно, керуючись конспектами лекцій, а також методичними вказівками до кожної теми, опрацьовувати відповідні розділи підручника і рекомендовану літературу; знайти та проаналізувати нормативно-правові акти з даної теми, засвоїти їх основні положення. Самостійна підготовка передбачає написання рефератів, доповідей та повідомлень, аналіз нормативних актів і літературних джерел, огляд бібліографії, виконання практичних завдань, розв'язання задач тощо.

2. СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальна дисципліна «Морське право» викладається за кредитно-модульною системою організації навчального процесу (КМСОНП).

Дана система запроваджується з метою удосконалення системи контролю якості знань студентів, сприяння формуванню системних та систематичних знань, стабільної самостійної роботи впродовж семестру, підвищення об'єктивності оцінювання знань та адаптації до вимог, визначених Європейською системою залікових кредитів (ECTS).

Навчальна дисципліна “Морське право” вивчається протягом одного семестру та складається з двох змістових модулів (ЗМ). По завершенні курсу студенти складають іспит. На іспит виносяться ключові питання, типові і комплексні завдання, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх при вирішенні практичних завдань.

Загальна кількість балів, котру студент може отримати при вивченні дисципліни, дорівнює 100. Ця кількість балів складається з балів, отриманих під час складення іспиту і роботи впродовж семестру. Оцінюється іспит за 30-бальною системою, тобто відповідь на кожне з 3-х питань екзаменаційного білету оцінюється до 10 балів. Водночас студентам надається можливість накопити відповідну кількість балів впродовж лекційних і семінарських занять, а також при виконанні ними контрольної роботи. Далі пропонуються *орієнтовні форми контролю знань на семінарських і лекційних заняттях та їх оцінка:*

– доповідь (виступ на задану тему)	– до 10 балів;
– доповнення доповіді	– до 10 балів;
– самостійна робота	– до 10 балів;
– тестування (з набору суджень вибрати вірні)	– до 10 балів;
– реферат (змістовна письмова робота на задану тему з аналізом літератури та висновками)	– до 10 балів;
– контрольна робота	– до 20 балів.

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МОРСЬКЕ ПРАВО»

№ п/п	ТЕМА	Види занять, години			
		Лекції	Практ. та семін.	СРС	Всього
	Змістовий модуль 1. Загальні положення морського права				
1.	Поняття, предмет та система морського права	2	2	6	10
2.	Методи регулювання морського права	-	-	8	8
3.	Джерела морського права	-	-	6	6
4.	Поняття та юридичні ознаки морського торговельного судна	2	-	10	12
5.	Державна реєстрація морського торговельного судна	-		8	8
	Змістовий модуль II. Правове регулювання відносин в сфері торговельного мореплавства.		-	12	12
6.	Поняття та види морських транспортних документів	2	-	12	14
7.	Договір морського перевезення вантажу	2	2	8	12
8.	Договір фрахтування суден	2	-	6	8
9.	Зобов'язання із заподіяння шкоди у морському праві	-	-	10	10
10.	Міжнародно-правове регулювання праці моряків	-		8	8
	РАЗОМ:	10	4	94	108

4. ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ, ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МОРСЬКОГО ПРАВА

ТЕМА 1.

Поняття, предмет та система морського права

Лекція: 2 години

Поняття морського права як комплексної системи норм. Морське право як галузь права. Морське право як наука. Морське право як навчальна дисципліна. Відносини, що врегульовано морським правом. Система морського права як галузі права. Внутрішньонаціональне морське права як комплексна галузь права. Міжнародне морське право. Міжнародне приватне морське право.

Семінар: 2 години

І. Розгляд теоретичних питань:

1. Особливості відносин, що врегульовані морським правом.
2. Норми морського права: поняття, їх правова природа, види.
3. Внутрішньонаціональне морське право: поняття та особливості.
4. Поняття і принципи міжнародного публічного морського права.
5. Поняття і принципи міжнародного приватного морського права.
6. Джерела морського права.
- 6.1. Міжнародний договір.
- 6.2. Внутрішнє національне законодавство.

- 6.3. Звичаї ділового обороту; звичаї міжнародного торговельного мореплавства.
- 6.4. Судова і арбітражна практика.

Теми рефератів:

- 1. Історичні етапи формування та розвитку морського права України.
- 2. Співвідношення міжнародного морського права та міжнародного приватного морського права.
- 3. Особливості уніфікації морського права.

Завдання для самостійної роботи (6 годин).

- 1. Складіть список міжнародних «морських» конвенцій, учасницею яких Україна є.
- 2. Визначте і назвіть норми КТМ України, похідні від норм основних галузей права.
- 3. Наведіть приклади колізійних норм (в КТМ України), які регулюють відносини приватно-правового характеру з іноземним елементом.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

При розгляді даної теми слід враховувати, що морське право – це особливий правовий феномен, який об'єднує в собі положення різних правових систем, галузей та інститутів права. Залежно від відносин, що належать регулюванню, його можна розглядати як системоутворюючий елемент права національного та міжнародного; права публічного і приватного; як підгалузь міжнародного публічного права і як підгалузь міжнародного приватного права. Міжнародне морське право є однією з найдавніших галузей міжнародного права, що має свої корені в античному світі. Міжнародне морське право – це сукупність міжнародно-правових норм, звичаїв, що визначають правовий режим морських просторів та регулюють міждержавні відносини з приводу їх використання. Тривалий час ця галузь міжнародного права розвивалася як звичаєве право. Звичай не втратив свого значення в регулюванні міжнародних морських відносин і сьогодні, однак поступився своєю головною роллю міжнародним договорам. Переважна більшість цих договорів має

універсальний характер і являє собою кодифіковані міжнародно-правові документи. Міжнародне приватне морське право являє собою складову частину, або підсистему міжнародного приватного права. Підставою для виділення цієї підсистеми є специфічна сфера людської діяльності, для якої характерні такі риси: у морському середовищі використовуються самохідні або несамохідні, плавучі або стаціонарні споруди, тобто морські судна у широкому розумінні цього слова; використання морських суден виходить здебільшого за межі сфери впливу однієї держави; будь-яка діяльність у морі поєднана зі значним ризиком, що також суттєво впливає на різні види правовідносин. Міжнародне приватне морське право – це комплексна правова система, що об'єднує норми внутрішньодержавного законодавства, а також міжнародних договорів і звичаїв, котрі регулюють майнові та особисті немайнові відносини, що виникають у процесі торговельного мореплавства і ускладнені іноземним елементом. Як іноземний елемент у міжнародному приватному морському праві можуть розглядатися: суб'єкти правовідносин – фізичні та юридичні особи різних держав (наприклад, відправник вантажу і перевізник, фрахтувальник і фрахтівник); об'єкти правовідносин – майнові права або майно, яке знаходиться в іншій державі (майнові права на судно, що будується за кордоном; вантаж, що перевозиться з іншої держави, тощо); юридичні факти, які трапляються на території іншої держави (укладання договору морського перевезення вантажу, загибель судна тощо). Джерела міжнародного приватного морського права являють собою складне системне утворення, яке складається з юридичних норм і загальних принципів цієї комплексної правової системи.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти:

1. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. // ВВР України. – 1995. – № 47-52. – Ст. 349; 1998. – № 2. – Ст. 5; 2003. – № 27. – Ст. 209; № 30. – Ст. 247; 2005. – № 33. – Ст. 427.
2. ЦК України від 16.01.2003 // ВВР, 2003, №№ 40-44, ст. 356.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст. 1-212-21), ост. ред. від 27.09.2018 // ВВР, 1984. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

Спеціальна література:

Основна:

1. Анцелевич Г.А. Международное морское торговое право: Учебное пособие. – К.: Слово, 2003. – 560 с.

2. Гуцуляк В.М. Морское право: Учебное пособие. – М.: Росконсульт, 2000. – 368 с.

3. Гуцуляк В.М. Международное морское право (публичное и частное): Учебное пособие. Ростов н/Д: Фенікс, 2006. – 416 с.

4. Егiazаров В.А. Транспортное право: Учебное пособие. – М., Юрид. лит. – 2001. – 272 с.

Додаткова:

1. Бекашев К.А. Морское рыболовное право: учебник. – М.: ТК Велби, изд-во Проспект, 2007. – 560 с.

2. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга четвертая: Договоры о перевозках, буксировке транспортной экспедиции и др. услугах в сфере транспорта. – М.: «Статут», 2004. – 910 с.

3. Стрельцова Є.Д. Этапы формирования однообразного морского права // Правова держава. – 2010. – № 12. – С. 381-388.

4. Стрельцова Є.Д. Уніфікація в сфері правового регулювання арешту морських суден // Правова держава. – 2012. – № 14. – С. 271-277.

5. Стрельцова Є.Д. До питання про роль матеріально-правової уніфікації міжнародного приватного морського права // Матеріали науково-практичної конференції «Треті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є.В. Васковського», Одеса, 17 травня 2013 р. – Одеса, Астропринт, 2013. – С. 299-303.

Тема 2.

Поняття та юридичні ознаки морського торговельного судна

Лекція: 2 години.

Морське торговельне судно: поняття, види. Національність судна. Ідентифікація судна. Державна реєстрація судна і право плавання під прапором України. Закон прапора судна як колізійний принцип. Правові основи і порядок паралельної реєстрації морських суден в Україні. Поняття міжнародного реєстру судноплавства: світова практика і перспективи розвитку для України. Проблема прапора «зручності». Тоннаж судна. Технічний нагляд за судами. Клас судна та класифікаційні товариства. Проблема імунітету суден, що перебувають у державній власності.

Теми рефератів:

1. Класифікаційне товариство Ллойд (Велика Британія): історія формування та організація діяльності.
2. Регістр судноплавства України: функції та завдання.
3. Роль Міжнародної федерації працівників транспорту (ITF) з захисту прав моряків.

Завдання для самостійної роботи (10 годин).

1. Визначте норми КТМ України та міжнародних конвенцій, які відсилають до «закона прапора судна».
2. Які країни впровадили систему так званого другого міжнародного реєстру суден. У чому особливості такого виду реєстрації? Які переваги надає такий вид реєстрації зазначеним країнам?
3. Вимоги до реєстрації суден, що висовуються державами, які надають право плавання під своїм, так званим «зручним» прапором.
4. Провідні класифікаційні товариства світу: функції та завдання.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

Слід враховувати, що єдине визначення поняття «морське торговельне судно» відсутнє. Це обумовлено різноманітністю

цілей і завдань торгового мореплавства, різноманітністю видів діяльності в даній сфері, в якій основним об'єктом експлуатації є морське судно. Судна розрізняють залежно від їх призначення, видів судноплавства, технічних характеристик, районів плавання, видів вантажу, що перевозиться, і т. д. Правовий статус судна, його призначення, технічний стан та інші характеристики, що мають юридичне значення, засвідчуються судовими документами, передбаченими як національним законодавством, так і міжнародними конвенціями. Без зазначених документів судно не має права виходити в море. Ст. 40 КТМ закріплює питання про визнання судових документів іноземних суден. Визнання всіх основних документів іноземних судів, які заходять в порти України, здійснюється на підставі міжнародних договорів України.

Існують багато критеріїв поділу морських торгових суден на типи. Зазначимо, наприклад, типи суден з 2 підстав: за характером вантажу; в залежності від виду судноплавства (лінійні і трампові). За характером вантажу судна (спеціалізовані): наливні і суховантажі.

У міжнародному приватному праві під законом прапора судна визнається колізійний принцип застосування права держави, під державним прапором якої експлуатується морське або повітряне судно. Визнається в якості основного принципу при визначенні національності морських та повітряних суден та часто співпадає із законом місця/порту реєстрації судна. Зазвичай закон прапора застосовується до трудових відносин між екіпажем судна та судовласником та між окремими членами екіпажу судна, до відносин права власності та інших речових прав на морські судна, обмеження відповідальності судовласника, морських деліктів тощо. Проте цей принцип не завжди розглядається як єдиний при розв'язанні конкретного правовідношення і виступає в якості допоміжного. Наприклад, до відносин з перевезення вантажу морським транспортом може застосовуватися принцип закону прапора, якщо неможливо встановити право за принципом найтіснішого зв'язку. Слід відзначити, що ряд міжнародних конвенцій містять норми про застосування принципу закону прапора судна. Серед них: Конвенція про уніфікацію деяких правил щодо зіткнення суден 1910 (ст. 12);

Міжнародна конвенція з уніфікації деяких правил щодо накладення арешту на морські судна 1952 (ст. 8(1)); Конвенція ООН з морського права 1982 (ст. 92(1)) та ін.

З поняттям закон прапора судна зв'язане поняття «зручний прапор». Це умовна назва у міжнародній практиці прапорів деяких країн (наприклад, Антигуа та Барбуда, Багамські острови, Барбадос, Бермудські острови, Панама), які пропонують привабливі реєстраційні та фінансові умови для іноземних морських суден.

Класифікація суден – це віднесення морського судна до відповідного класу (розряду) згідно правил класифікації та побудови того чи іншого класифікаційного товариства. Ціллю класифікації судна, як одного з елементів системи безпеки мореплавства, є перевірка структурної міцності судна, цілісності його корпусу та механізмів, надійності та функціонування його машинного відділення тощо для забезпечення ефективної та безпечної експлуатації судна. Процес класифікації включає у себе певні дії. Він може починатись з етапу технічного аналізу проекту та документації нового судна з огляду на їхню відповідність з встановленими правилами класифікаційного товариства. Судно, яке спроектоване та побудоване за правилами будь-якого класифікаційного товариства, може подати заявку на отримання від нього класифікаційного свідоцтва. Класифікаційне свідоцтво, яке є доказом того, що судно відповідає вимогам стосовно міцності та морехідності, видається, як правило, строком на 4 роки, з щорічним підтвердженням його дійсності. Для збереження свого класу судно має підлягати інспектуванню протягом усього свого «життя». Цей процес включає: відновлення класу, проміжний огляд, щорічний огляд, доковий огляд корпусу тощо. Видача судну класифікаційного свідоцтва, однак, не може автоматично тлумачитись як гарантія безпеки судна та його повної придатності до плавання: воно лише свідчить про відповідність стану судна правилам класифікаційного товариства.

Характеризуючи правовий статус українського морського торговельного судна, ми ніяк не можемо уникнути питання про його імунітет. І тим паче – якщо йдеться про судно, яке знаходиться в державній формі власності. Суть питання

складається з наступного: чи може бути накладене арешт або звернене стягнення на судно, яке перебуває у державній власності, іноземними компетентними органами? Стосовно питання закріплення принципу імунітету держави в законодавстві України слід зазначити, що, на наш погляд, відсутня чітка позиція з цього приводу. Так, Закон України про міжнародне приватне право 2005 р. передбачає наступне: “Пред’явлення позову до іноземної держави, залучення іноземної держави до участі у справі як відповідача або третьої особи, накладення арешту на майно, яке належить іноземній державі та знаходиться на території України, застосування щодо такого майна інших засобів забезпечення позову і звернення стягнення на таке майно можуть бути допущені лише за згодою компетентних органів відповідної держави, якщо інше не передбачено міжнародним договором України або законом України” (ст. 79 ч. 1). Цей приклад є закріпленням теорії абсолютного імунітету держави. Існування окремих норм інших національних законодавчих актів України і норм міжнародних правових актів, до яких Україна приєдналась, свідчать про зовсім інше: в Україні на законодавчому рівні закріплено принцип функціонального (або обмеженого) імунітету держави. Принаймні, такий висновок можна зробити після ознайомлення з окремими нормами діючого Кодексу торговельного мореплавства України. Так, ст. 18 передбачає, що «на судна, що перебувають у державній власності, не може бути накладено арешт чи стягнення без згоди органа, який здійснює управління майном, що перебуває у державній власності, якщо ці судна використовуються виключно для несення державної служби». Разом з цим КТМУ закріплює застосування правил глави Кодексу про арешт суден також до суден, що перебувають у державній власності та здійснюють виключно комерційну діяльність.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти:

1. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. // ВВР України. – 1995. – № 47-52. – Ст. 349; 1998. – № 2. – Ст. 5; 2003. – № 27. – Ст. 209; № 30. – Ст. 247; 2005. – № 33. – Ст. 427.

2. ЦК України від 16.01.2003 // ВВР, 2003, №№ 40-44, ст. 356.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст. 1-212-21), ост. ред. від 27.09.2018 // ВВР, 1984. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

Спеціальна література:

Основна:

1. Анцелевич Г.А. Международное морское торговое право: Учебное пособие. – К.: Слово, 2003. – 560 с.
2. Гуцуляк В.М. Морское право: Учебное пособие. – М.: Росконсульт, 2000. – 368 с.
3. Гуцуляк В.М. Международное морское право (публичное и частное): Учебное пособие. Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 416 с.
4. Егиазаров В.А. Транспортное право: Учебное пособие. – М., Юрид. лит. – 2001. – 272 с.

Додаткова:

1. Балобанов А.О. Организационно-правовые аспекты сюрвейерской деятельности (международная практика): уч. пособие. – Балобанов А.О. – Одесса: Феникс, 2010. – 28 с.
2. Караман И.В. Международный трибунал по морскому праву: регламентация деятельности и судопроизводство. – Одесса: Феникс, 2007. – 158 с.
3. Колодкин А.Л., Гуцуляк В.М., Боброва Ю.В. Мировой океан. Международно-правовой режим. Основные проблемы. – М.: Статут, 2007. – 637 с.
4. Стрельцова Є.Д. До питання про імунітет державних морських суден // Матеріали наукової конференції «Конституційно-правове регулювання суспільних відносин: минуле, сучасне, майбутнє» (27 березня 2009 р.). – Одеса, 2009. – С. 216-221.
5. Стрельцова Е.Д. Закон флага судна как один из коллизионных принципов международного частного морского права // Правова держава. – 1998. – № 1. – С. 38-42.

Тема 3.

Поняття та види морських транспортних документів

Лекція: 2 години.

Транспортні документи, що застосовуються при перевезенні вантажів морем. Штурманська розписка. Морська накладна. Делівері-ордер. Коносамент і його юридичні властивості. Види коносаментів. Лінійний коносамент. Чартерний коносамент. Коносамент із застереженнями. Чистий коносамент. Коносамент ордерний. Іменний коносамент. Коносамент на пред'явника.

Теми рефератів:

1. Практика застосування експедиторських документів ФІАТА.
2. Поняття та види товаророзпорядчих документів в українському праві і іноземному праві.
3. Транспортні документи в банківській практиці.

Завдання для самостійної підготовки (12 годин)

1. Електронний коносамент: поняття та особливості використання.
2. Коносамент та рейсовий чартер: співвідношення двох документів у договірних відносинах.
3. Функції товаророзпорядчого документу.
4. Конвенціональні визначення поняття "транспортний документ".
5. Уступка транспортного документу.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

Найважливіший документ в морській галузі – коносамент, який використовується при перевезенні вантажу морським шляхом і є доказом складання договору морського перевезення вантажів. Важливість коносаменту обумовлено тим фактом, що цей документ виконує три функції, які обумовлені його властивостями. А саме, він є: доказом договору морського перевезення вантажу; розпискою перевізника про отримання ним вантажу від отправника вантажу; товаророзпорядчим документом (цінним папером). Властивість товаророзпорядчого документу є важливою в процесі міжнародної торгівлі, так як

завдяки їй: 1) можлива доставка товару шляхом передачі документів (тобто, відсутнє фізичне вручення товару); 2) встановлюється правовий зв'язок між конкретною особою (власником коносаменту) і конкретною партією товару, поки вона ще в дорозі, у віданні перевізника; 3) прискорюється платіж через банківську систему.

За формою випуску коносамент ділять на іменні, ордерні та на пред'явника. Таким чином, можна розшифрувати *ознаки коносаменту як товаророзпорядчого документа*, виходячи з ознак цінного паперу, а саме: коносамент надає його держателю право отримати товар в порту призначення; володіння коносаментом є еквівалентним володінню товарами, які в ньому вказані; передача коносаменту (покупцеві або 3 особі) означає перехід права власності на коносамент і на товар, в ньому зазначений, цій особі; може бути використаний в якості предмета застави; створює такі правовідносини між власником коносаменту (вантажоодержувачем) і перевізником, як якщо б договір перевезення був укладений між ними. Таким чином, коносамент є еквівалентом товару, засвідчує право власності власника на товар, а також надає право держателю коносаменту в разі необхідності пред'являти позов до перевізника за загибель або шкоду, заподіяну вантажу, тобто з коносаментом переходять і права вантажовідправника за договором морського перевезення вантажу.

Водночас, наявність застережень в коносаменті знижує значення коносаменту як товаророзпорядчого документа. Банк не може прийняти такий коносамент до свого звернення. Як правило, в цих випадках банк ставить в залежність оплату вантажу покупцем від отримання відомостей про доставку вантажу. Крім того, банки при наданні кредиту під забезпечення коносаментами також вимагають, щоб коносаменти не мали застережень. Все це призводить до того, що вантажовідправники зацікавлені в тому, щоб отримати від перевізника комплект «чистих» коносаментів. На практиці для отримання чистого коносаменту від капітана судна вантажовідправники йдуть на видачу гарантійних листів, в яких вони зобов'язуються відшкодувати перевізнику збитки, що виникають у нього при здачі вантажу вантажоодержувачу. Однак видача перевізником

комплекту «чистих» коносаментів при наявності дефектів вантажу або його упаковки під гарантійний лист відправника може привести його до значних збитків.

Вказівка про видимий стан вантажу в коносаменті стосується якісної характеристики вантажу, яку зазначено у транспортному документі. Так, у відповідності до ч.1 п.7 ст.138 Кодексу торговельного мореплавства у коносаменті зазначаються дані про вантаж: найменування вантажу, його маркування, кількість місць чи кількість та/або міра (маса, об'єм), а в необхідних випадках – дані про зовнішній вигляд, стан і особливі властивості вантажу. Норми міжнародних конвенцій у галузі морського перевезення вантажів також вказують, що, поряд з іншими реквізитами, коносамент має вміщати пункт про «зовнішній стан вантажу» (ч.1 п.(в) ст.15 Гамбурзьких Правил; ч.3 п.(с) ст.3 Гаазько-Вісбійських Правил).

Транспортний документ делівері-ордер – морський транспортний документ, який «приказує» перевізникові або іншій особі видати товар у порту призначення пред'явникові цього документу. У торговому обороті використовуються декілька видів делівері-ордер. Для мореплавства є характерним вид «делівері-ордер з судна». Він використовується у тих випадках, коли на усю пароплавну партію товару продавець отримує один коносамент, а треба продати товар невеликими партіями окремим покупцям. З правової точки зору делівері-ордер розглядається як розписка перевізника у отриманні вантажу від вантажовласника і як доказ укладення договору перевезення вантажу. В окремих випадках слугує для передачі договірних прав та обов'язків. Хоча за правом окремих держав делівері-ордер відноситься до категорії товаророзпорядчих документів, за своїми властивостями та за значенням цей документ не може «конкурувати» з коносаментом: він не може, наприклад, слугувати основою для подання позову проти перевізника, навіть якщо капітан судна підтвердив його.

Штурманська розписка – це транспортний документ, який видається вантажовідправнику помічником капітана морського судна після прийому вантажу на борт судна та передує видачі коносамента. По закінченні процесу навантажування товару на борт судна помічник капітану даного судна, відповідний за цей

процес, підписує штурманську розписку, до якої переносить відомості з тальманської розписки щодо стану та кількості вантажу. Дані щодо вантажу зі штурманської розписки далі переносяться до коносаменту. Штурманська розписка з правової точки зору має важливі властивості: по-перше, вона є розпискою перевізника в отриманні ним від вантажовідправника вантажу, як він є описаним у цьому документі, і, таким чином, він підтверджує, що вантаж є у його веденні протягом перевезення і він має нести за нього відповідальність ; по-друге, штурманська розписка, видана вантажовідправникові, є доказом його права власності на вантаж і його права на отримання коносаменту в обмін на штурманську розписку. Штурманська розписка є важливим документом не тільки для сторін договору морського перевезення вантажу, але й для сторін договору купівлі-продажу товару, так як може виступати у якості доказу індивідуалізації проданого товару та його передачі під огляд третьої особи. Однак штурманська розписка не є товаророзпорядчим документом, і для неї не є властивою оборотоздатність.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти:

1. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. // ВВР України. – 1995. – № 47-52. – Ст. 349; 1998. – № 2. – Ст. 5; 2003. – № 27. – Ст. 209; № 30. – Ст. 247; 2005. – № 33. – Ст. 427.
2. ЦК України від 16.01.2003 // ВВР, 2003, №№ 40-44, ст. 356.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст. 1-212-21), ост. ред. від 27.09.2018 // ВВР, 1984. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

Спеціальна література:

Основна:

1. Анцелевич Г.А. Международное морское торговое право: Учебное пособие. – К.: Слово, 2003. – 560 с.
2. Гуцуляк В.М. Морское право: Учебное пособие. – М.: Росконсульт, 2000. – 368 с.
3. Гуцуляк В.М. Международное морское право (публичное и частное): Учебное пособие. Ростов н/Д: Фенікс, 2006. – 416 с.

4. Егизаров В.А. Транспортное право: Учебное пособие. – М., Юрид. лит. – 2001. – 272 с.

Додаткова:

1. Иванов Г.Г., Маковский А.Л. Международное частное морское право. – Л., 1984. – 280 с.

2. Кокин А.С. Международная морская перевозка груза: право и практика. – М.: Волтерс Клувер, 2007. – 584 с.

3. Черкес М. Е., Стрельцова Е. Д. Морская перевозка грузов: Учебное пособие. – Одесса: Бахва, 1997. – 72 с.

4. Стрельцова Е.Д. Особенности арбитражной оговорки в морских транспортных документах // Матеріали 68-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників ОНУ ім. І.І. Мечникова, 26-28 листопада 2013 г., м. Одеса). – Одеса: Астропринт, 2013. – С. 32-35.

5. Шемякін О.М. Міжнародне приватне морське право: Навч. посібник. – Одеса: Латстар, 2000. – 272 с.

Тема 4.

Договір морського перевезення вантажів

Лекція: 2 години.

Комерційна практика організації процесу морського перевезення вантажів та його учасники. Поняття і види договору морського перевезення вантажів. Співвідношення договору морського перевезення з подібними транспортними договорами. Укладення договору морського перевезення вантажів. Права і обов'язки сторін договору морського перевезення вантажу. Відповідальність сторін договору морського перевезення вантажу. Особливості регламентації міжнародного договору морського перевезення вантажів.

Семінар: 2 години.

1. Поняття договору морського перевезення за коносаментом та його характеристика.
2. Договір морського перевезення вантажів за рейсовим чартером.

3. Співвідношення договору морського перевезення вантажу і договору транспортної експедиції.
4. Сторони договору морського перевезення вантажів та їх права і обов'язки за договором.
5. Особливості укладання договору морського перевезення вантажів.
6. Відповідальність вантажовідправника.
7. Особливості відповідальності перевізника:
 - а) обмеження відповідальності перевізника;
 - б) підстави звільнення перевізника від відповідальності.
8. Особливості укладення та регламентації договору міжнародного морського перевезення вантажів.

Теми рефератів:

1. Відповідальність морського перевізника за правом Англії.
2. Навігаційна помилка як підстава звільнення морського перевізника вантажу від відповідальності.
3. Порівняльна характеристика положень міжнародних конвенцій, що регламентують договір морського перевезення вантажів.

Завдання для самостійної роботи (8 годин)

1. Договір міжнародного морського перевезення вантажів як договір, похідний від договору міжнародної купівлі-продажу товарів.
2. Договір купівлі-продажу, пов'язаний з транспортуванням вантажів морем (використання термінів Правил ІНКОТЕРМС-2010).
3. Колізійні проблеми, що виникають у правозастосовній практиці в сфері міжнародного морського перевезення вантажів (колізійні принципи і прив'язки).
4. Роттердамські Правила як перспективний міжнародно-правовий режим регулювання морських перевезень вантажів.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

Договір морського перевезення вантажів буває двох видів (в залежності від виду судноплавства): а) договір перевезення, підтверджений коносаментом; б) договір рейсового чартеру.

Якщо договір укладений між судновласником і вантажовідправником, то такий договір підтверджується коносаментом. Таке перевезення здійснюється, як правило, лінійною судноплавною компанією. Також договір перевезення може бути укладений між судновласником і фрахтувальником за рейсовим чартером. В такому випадку також видається коносамент на вантаж, що перевозиться, але тут він служить розпискою, а не підтвердженням договору. І рейсовий чартер, і коносамент містять ряд умов, узгоджених сторонами (їх можна виявити в будь-яких стандартних проформах цих документів). Вони стосуються термінів доставки вантажу, ставки фрахту, розподілу витрат щодо навантаження і розвантаження товарів і т. д. Але є так звані «непрямі» умови, які є фундаментальними і очевидними, без яких даний контракт не є дієвим. До таких умов відносять: мореплавний стан судна, належне здійснення рейсу (тобто належним чином) (з початку рейсу і до його кінця здійснювати рейс, не піддаючи судно небезпеці, з безпечною швидкістю; рухатися встановленим шляхом, не відхилятися від маршруту (тобто не здійснювати необґрунтовано девіацію і т. д.).

Слід приділити особливу увагу питанню звільнення перевізника від відповідальності за втрату або шкоду вантажу. Відповідно до вимог КТМ та міжнародних документів перевізник має передусім довести, що він перед рейсом або на початку рейсу зробив все необхідне для приведення судна у морехідний стан. Потім він має довести, що мала місце одна з підстав звільнення перевізника від відповідальності, закріплені у ст. 176 КТМ.

Ще одним важливим питанням інституту відповідальності перевізника є обмеження відповідальності перевізника. Положення про обмеження відповідальності перевізника закріплено в ст. 181 КТМ, а також в положеннях Гаазько-Вісбійських Правил (ст. 4 п. 5) і Гамбурзьких Правил. Під обмеженням відповідальності перевізника розуміють максимальні межі для компенсації збитку, який зобов'язаний відшкодувати перевізник у разі, якщо вартість вантажу не була заявлена власником вантажу і не була внесена в коносамент. Для обчислення розміру обмеження відповідальності використовується спеціальна одиниця – одиниця МВФ, яка називається СПЗ (спеціальні права запозичення). Якщо вартість

вантажу не зазначено в коносаменті, то максимум суми, яку повинен виплатити перевізник, не повинна перевищувати 666,67 одиниць СПЗ за 1 місце або одиницю вантажу або 2 СПЗ за 1 кг вантажу, залежно від того, яка сума буде вище.

Наступна проблема: як обчислити межі відповідальності суб'єктів перевезення вантажу в контейнерах? Наприклад, коносамент вказує: «1 контейнер, що містить предмети побутової техніки» – в цьому випадку застосовується для обчислення 1 одиниця вантажу – 1 контейнер. Якщо вказано – 1 контейнер, що містить 100-150 предметів, тоді використовуємо в якості одиниці вантажу 100-150. Наступна проблема: чи завжди перевізник має право на обмеження відповідальності? Це привілея, якою він наділяється і може втратити, якщо буде встановлена його навмисна вина в заподіянні шкоди. Межі відповідальності перевізника не можуть бути знижені сторонами, але можуть бути підвищені.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти:

1. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. // ВВР України. – 1995. – № 47-52. – Ст. 349; 1998. – № 2. – Ст. 5; 2003. – № 27. – Ст. 209; № 30. – Ст. 247; 2005. – № 33. – Ст. 427.

2. ЦК України від 16.01.2003 // ВВР, 2003, №№ 40-44, ст. 356.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст.1-212-21), ост. ред. від 27.09.2018 // ВВР, 1984. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

4. Международная конвенция об унификации некоторых правил о коносаментах (Гаазгско-Висбийские Правила), 1924. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_221.

Спеціальна література:

Основна:

1. Анцелевич Г.А. Международное морское торговое право: Учебное пособие. – К.: Слово, 2003. – 560 с.

2. Гуцуляк В.М. Морское право: Учебное пособие. – М.: Росконсульт, 2000. – 368 с.

3. Гуцуляк В.М. Международное морское право (публичное и частное): Учебное пособие. Ростов н/Д: Фенікс, 2006. – 416 с.

4. Егизаров В.А. Транспортное право: Учебное пособие. – М., Юрид. лит. – 2001. – 272 с.

5. Иванов Г.Г., Маковский А.Л. Международное частное морское право. – Л., 1984. – 280 с.

Додаткова:

1. Кокин А.С. Международная морская перевозка груза: право и практика. – М.: Волтерс Клувер, 2007. – 584 с.

2. Черкес М.Е., Стрельцова Е.Д. Морская перевозка грузов: Учебное пособие. – Одесса: Бахва, 1997. – 72 с.

3. Стрельцова Є.Д. Особливості суб'єктного складу договору морського перевезення вантажу // Правова держава. – 2002. – № 4. – С. 25-29.

4. Стрельцова Є.Д. Поняття та суттєві ознаки договору морського перевезення вантажу // Ринкова економіка: теорія та практика управління. Т. 5. – Одеса: Астропрінт, 2002. – С. 250-260.

5. Стрельцова Є.Д. Правове регулювання морського перевезення вантажу в Україні // Правова держава. – 2002. – № 5. – С. 39-44.

6. Стрельцова Є.Д. Міжнародна уніфікація права в сфері морських перевезень вантажів: сучасний стан // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Перші юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є.В. Васьковського», Одеса, 15-16 квітня 2011. – Одеса, Астропрінт, 2011. – С. 62-65.

7. Стрельцова Є.Д. Перспективний міжнародно-правовий режим морських перевезень вантажу: причини перегляду діючих міжнародних конвенцій // Вісник Південного регіонального центру АПРн України. – 2016. – № 9. – С. 204-210.

8. Шемякін О.М. Міжнародне приватне морське право: Навч. посібник. – Одеса: Латстар, 2000. – 272 с.

Тема 5.

Договір фрахтування морського судна

Лекція: 2 години.

Поняття договору оренди транспортного засобу. Поняття і різновиди договору фрахтування суден на час. Особливості правового регулювання договорів фрахтування суден на час. Типові проформи даних договорів. Договір тайм-чартеру. Договір димайз-чартер / бербоут-чартер. Плата за користування і володіння судном. Відповідальність перед третіми особами.

Договір лізингу судна як різновид договору бербоут-чартер (відповідно до глави 2 розділу 6 КТМ України: ст.ст. 215-221).

Теми рефератів:

1. Правовідносини з фрахтування суден, обтяжені іноземним елементом: питання застосовного матеріального і процесуального права.
2. Співвідношення договору фрахтування і договору рейсового чартеру.

Завдання для самостійної роботи (6 годин)

1. Умови стандартного договору тайм-чартер «Балтайм».
2. Зміст договору бербоут-чартер “Барекон”.
3. Поняття та види фрахту.

Методичні вказівки до вивчення питань теми.

За договором фрахтування судна на певний час судновласник зобов'язується за обумовлену плату (фрахт) надати судно фрахтувальнику для перевезення пасажирів, вантажів та для інших цілей торговельного мореплавства на певний час. Слід розрізняти договір фрахтування на умовах тайм-чартеру та на умовах бербоут-чартеру. Обидва договори є різновидом цивільно-правового договору оренди транспортного засобу. За договором тайм-чартеру судно разом з його екіпажем надається на певний час у користування фрахтувальника. Судновласник (фрахтівник) зобов'язаний спорядити і укомплектувати судно екіпажем, а також підтримувати судно протягом терміну тайм-чартеру в морехідному стані, сплачувати його страхування і

утримання суднового екіпажу. Фрахтувальник бере на себе всі інші витрати (паливо, портові збори) і сплачує орендну плату судновласнику. У разі фрахтування судна за тайм-чартером капітан та інші члени екіпажу підпорядковуються розпорядженням фрахтувальника, за винятком розпоряджень щодо судноводіння, внутрішнього розпорядку на судні та складу екіпажу.

Не дивлячись на значну схожість договору тайм-чартеру з договором бербоут-чартеру, останній має свою специфіку: він являє собою договір фрахтування судна, за яким судно передається фрахтувальникові у користування та володіння; останній формує екіпаж судна, який підпорядковується йому у повному обсязі. Бербоут-чартерний фрахтувальник набуває стосовно судна усіх прав судновласника, за винятком права відчужувати судно та права застави судна. У визначенні договору бербоут-чартеру вказується, що за цим договором надається не споряджене, тобто не забезпечене будь-якими запасами, судно. Так як і за договором тайм-чартеру, при фрахтуванні судна за бербоут-чартером судновласник зобов'язаний надати судно фрахтувальнику за обумовлену плату і на визначений термін. В правовому регулюванні відносин за тайм-чартером і бербоут-чартером багато спільного, про що свідчить той факт, що ці договори регулюються однієї главою Кодексу. Зокрема, це стосується форми договору (ст. 204), змісту договору (ст. 205), укладання субдоговорів (ст. 206) тощо.

Джерела, рекомендовані до заняття:

Нормативні акти:

1. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. // ВВР України. – 1995. – № 47-52. – Ст. 349; 1998. – № 2. – Ст. 5; 2003. – № 27. – Ст. 209; № 30. – Ст. 247; 2005. – № 33. – Ст. 427.
2. ЦК України від 16.01.2003 // ВВР, 2003, №№ 40-44, ст. 356.

Спеціальна література:

Основна:

1. Анцелевич Г.А. Международное морское торговое право: Учебное пособие. – К.: Слово, 2003. – 560 с.

2. Гуцуляк В.М. Морское право: Учебное пособие. – М.: Росконсульт, 2000. – 368 с.

3. Гуцуляк В.М. Международное морское право (публичное и частное): Учебное пособие. Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 416 с.

4. Егиязаров В.А. Транспортное право: Учебное пособие. – М., Юрид. лит. – 2001. – 272 с.

5. Иванов Г.Г., Маковский А.Л. Международное частное морское право. – Л., 1984. – 280 с.

Додаткова

1. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга четвертая: Договоры о перевозке, буксировке, транспортной экспедиции и других услугах в сфере транспорта. – М.: «Статут», 2004. – 910 с.

2. Забелян В.Г. Фрахтовые операции во внешней торговле: уч. пособие. – М., 2000. – 256 с.

3. Кудюкин А.А., Петров И.М. Правовые аспекты морского агентирования: Учебно-метод. пособие. – Одесса: Феникс, 2006. – 262 с.

4. Морское право профессора Императорского Новороссийского университета А.Ф. Федорова / А.Ф. Федоров / состав. Т.В. Аверочкина, Е.В. Додин, Е.А. Кузнецов. – О.: Феникс, 2008. – 332 с.

5. Основы морского страхования: Учебное пособие / Составитель и издатель норвежского издания Орнульф Далер. Перевод на русск. Кундиковой М.В. – СПб: Изд. дом «Март», 2002. – 300 с.

6. Плужников К.И., Чунтомова Ю.А. Транспортные условия внешнеторговых контрактов: учебное пособие. – М.: Росконсульт, 2002. – 288 с.

5. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ПІДГОТОВКИ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Загальні положення

Письмова контрольна робота є однією з форм організації самостійної роботи студентів заочного відділення, яка дозволяє виявити, наскільки глибоко та правильно засвоїв студент теоретичні положення обраної теми, а також його спроможність працювати зі спеціальними літературними джерелами та нормативними актами.

Контрольна робота з навчальної дисципліни “Морське право” надасть студентам можливість: більш чітко розуміти та визначити зміст поняття «морське право» у широкому сенсі; розрізнати сферу відносин, що регулюють міжнародне публічне морське право і міжнародне приватне морське право; виявити та осмислити особливості норм морського права; осмислити особливості поняття «морське судно» та визначити юридичні ознаки морського судна; мати уявлення про технічні та правові підстави для реєстрації морського судна в Україні; зрозуміти суть проблеми «зручного прапору» та процесів, які відбуваються навколо цього питання у практиці світового мореплавства; мати чітке уявлення про процеси, які відбуваються в сфері комерційної практики морського судноплавства; знати та здійснювати аналіз норм національного права України та норм міжнародних конвенцій, які регулюють відносин у галузі торговельного мореплавства; аналізувати, правильно тлумачити та застосовувати в практичній діяльності положення типових проформ морських транспортних документів та контрактів; розуміти особливості розв’язання спорів в сфері торговельного мореплавства; оволодіти методикою складання арбітражних угод, претензій та скарг.

2. Рекомендації з підготовки та оформлення контрольної роботи

Запропоновано 5 варіантів контрольної роботи. Студенти повинні обрати відповідний варіант в залежності від початкової літери свого прізвища: I варіант – “А” – “Д”; II варіант – “Е” – “І”; III варіант – “Ї” – “Н”; IV варіант – “О” – “Т”; V варіант – “У” – “Я”.

Кожна тема контрольної роботи містить два питання, які необхідно розкрити всебічно і детально. При цьому важливо приділити увагу логіці викладення матеріалу, дотриманню правил орфографії, пунктуації, наукової стилістики. При розкритті теми контрольної роботи студент повинен використовувати не тільки матеріал підручника, а й додаткову наукову юридичну літературу. Список загальної та додаткової літератури запропоновано після кожної теми контрольної роботи. Він має рекомендаційний характер, тобто за бажанням студента можна не обмежуватися лише запропонованим переліком праць, а використати й іншу, але рівноцінну за змістом, літературу, інформаційні ресурси тощо. При написанні контрольної роботи студент може запозичувати окремі положення, висновки, посилаючись на джерело інформації, але не є припустимим механічне копіювання змісту окремої наукової праці або нормативно-правового акту. Це суперечить меті виконання контрольної роботи.

Контрольна робота структурно повинна складатись з *титульної сторінки, плану роботи, вступу, основної частини, висновків, списку використаної літератури*. Загальний обсяг контрольної роботи повинен становити 25-35 сторінок стандартного зошиту або 12-15 сторінок формату “А 4” комп’ютерного тексту (через 1,5 інтервалу, 14 кегль).

1. *На титульній сторінці* контрольної роботи необхідно вказати: найменування вищого навчального закладу та факультету; найменування спеціальності; тему контрольної роботи; форму навчання, курс, групу; прізвище та ініціали студента, який виконав роботу; прізвище та ініціали рецензента (викладача, який перевіряє контрольну роботу); рік та місце написання контрольної роботи.
2. *План* роботи вказується на окремій сторінці.

3. У вступі необхідно визначити проблему та обґрунтувати її актуальність, сформулювати мету і завдання роботи(обсяг: до 2 сторінок).
4. Основна частина контрольної роботи присвячується саме викладенню та аналізу питань теми контрольної роботи. Вона складається з розділів (за бажанням студента, розділи можуть вміщати підрозділи). Текст розділів і підрозділів має містити закінчену інформацію, бути викладений послідовно, логічно, юридично аргументовано, з висвітленням існуючих проблем (обсяг: до 10-12 сторінок).
5. У висновках підводяться узагальнюючі підсумки: викладаються найбільш важливі наукові і практичні результати дослідження з формулюванням розв'язаної наукової проблеми.
6. Список літератури повинен бути оформлений відповідно до вимог, що ставляться до наукових робіт, і включати лише ті джерела, які були використані і на які є посилання в тексті контрольної роботи.

Н.В.! Контрольна робота повинна бути вчасно, відповідно до вимог деканату, здана методисту заочного відділення. Студент, який не подав контрольну роботу вчасно, не допускається до здачі іспиту з "Морське права".

В разі виникнення труднощів при написанні контрольної роботи можна звернутись за консультацією до викладача-лектора Приймальні дні та час: понеділок та п'ятниця – з 12.00. до 14.00. Кафедра загальноправових дисциплін та міжнародного права (аудиторія № 45).

3. Теми контрольних робіт

I варіант.

**Тема: «Міжнародне морське право:
поняття, предмет, система, джерела»**

1. Міжнародне публічне морське право.
2. Міжнародне приватне морське право.

Список рекомендованої літератури до теми.

Міжнародні договори

1. Конвенція ООН о морском праве, 1982 г. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_057.

Законодавство України

1. Конституція України: Прийнята на 5-й сесії ВР України 28.06.1996 р. // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Про міжнародні договори: Закон України від 29.06.2004 р. // ВВР України. – 2004. – № 50. – Ст. 540.

3. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2008 // ВВР України. – 2005. – № 32. – Ст. 422.

4. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/176/95-вр/page>.

Підручники та навчальні посібники

1. Анцелевич Г.А. Международное морское торговое право: Учебное пособие. – К.: Слово, 2003.

2. Гуцуляк В.Н. Морское право: Учебное пособие. – М.: РосКонсульт, 2000. – 368 с.

3. Гуцуляк В.Н. Международное морское право (публичное и частное): Учебное пособие. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 416 с.

4. Егиазаров В.А. Транспортное право: Уч. пособие. – М., Юрид. лит., 2001. – 272 с.

5. Иванов Г.Г., Маковский А.Л. Международное частное морское право. – Л., 1984. – 280 с.

6. Коломбос Д. Международное морское право (пер. с англ.). – М.: Издательство «Прогресс», 1975. – 782 с.

7. Міжнародне приватне право: Навчальний посібник / за ред. В.М. Гайворонського, В.П. Жушмана. – К.: ЮрінкомІнтер, 2005.

8. Міжнародне приватне право: Підручник / за ред. В.П. Жушмана та І.А. Шуміло. – Х.: Право, 2011.

9. Міжнародне приватне право: Навчальний посібник / за ред. С.Т. Кузьменка. – Київ: Центр учбової літератури, 2010.

10. Міжнародне приватне право: Загальна частина: підручник / за ред. Довгерт А.С. і Кисіля В.І. – К.: Алерта, 2012. – 376 с.

11. Міжнародне приватне право: Особлива частина: підручник / за ред. Довгерт А.С. і Кисіля В.І. – К.: Алерта, 2013. – 400 с.

12. Морское право Украины // Под ред. Демиденко: Учебное пособие. – Одесса, БАХВА, 1996. – 138 с.

13. Шемякин О.М. Міжнародне приватне морське право: Навч. посібник. – Одеса: Латстар, 2000. – 272 с.

14. Шемякин А.М. Морское право: Уч. пособие. – Одесса, Латстар, 2006. – 304 с.

Додаткова література

1. Ануфриева Л. П. Соотношение международного публичного и международного частного права: правовые категории. – М.: Спарк, 2002.

2. Ерпылёва Н.Ю. Понятие, предмет, система и источники международного частного права // Международное публичное и частное право. – 2002. – № 1. – С. 18-30.

3. Колодкин А.Л., Гуцуляк В.Н., Боброва Ю.В. Мировой океан. Международно-правовой режим. Основные проблемы. – М.: Статут, 2007. – 637 с.

4. Морское право Профессора Императорского Новороссийского университета А.Ф. Федорова / А.Ф. Федоров / сост. Т.В. Аверочкина, Е.В. Додин, Е.А. Кузнецов. – О.: Феникс, 2008. – 332 с.

5. Стрельцова Е.Д. Закон флага судна как один из коллизионных принципов международного частного морского права // Правова держава. – 1998. – № 1. – С. 38-42.

6. Стрельцова Е.Д. Принцип автономии воли в международном частном морском праве // Правова держава. – 2003. – № 6. – С. 170-174.

II варіант.

Тема: «Морський порт»

1. Діяльність морського порту у зв'язку з забезпеченням безпеки мореплавства.
2. Господарська діяльність у морському порту.

Список рекомендованої літератури до теми

Міжнародні договори

1. Международная конвенция об охране человеческой жизни на море, 1974 г. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_251.

Законодавство України

1. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/176/95-вр/page>.
2. Про морські порти України: Закон України від 17.05.2012 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4709-17/page>.
3. Про портові збори: Наказ Міністерства інфраструктури України від 27.05.2013 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0930-13>.
4. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр>.

Підручники та навчальні посібники

1. Анцелевич Г.А. Международное морское торговое право: Учебное пособие. – К., Слово, 2003.
2. Гуцуляк В.Н. Морское право: Учебное пособие. – М.: РосКонсульт, 2000. – 368 с.
3. Гуцуляк В.Н. Международное морское право (публичное и частное): Учебное пособие. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 416 с.
4. Егиазаров В.А. Транспортное право: Уч. пособие. – М., Юрид. лит., 2001. – 272 с.
5. Шемякин А.М. Морское право: Уч. пособие. – Одесса, Латстар, 2006. – 304 с.

Додаткова література

1. Водопьянов В.В., Сидоренко А.В. Морская лоцманская служба. – М.: Транспорт, 1978.
2. Головников В.И. Основы организации работы флота и портов. – М, 1976.
3. Громов П.П., Персиапов В.И. Управление на транспорте. – М., Транспорт, 1990.
4. Егоров Л.М. Вопросы правового регулирования организации и деятельности лоцманской службы СССР // Морское право и практика. – 1958. – № 34.
5. Жудро А.К. Правовое регулирование деятельности морских торговых портов СССР. – М., 1957.
6. Иванов Г.Г. Правовой режим морских портов. – М., транспорт, 1971.

7. Колодкин А.Л., Гуцуляк В.Н., Боброва Ю.В. Мировой океан. Международно-правовой режим. Основные проблемы. – М.: Статут, 2007. – 637 с.

8. Стрельцова Є.Д. Правове регулювання діяльності Державної лоцманської служби України як елемента системи забезпечення безпеки мореплавства // Міжнародна науково-практична конференція «Право та економіка: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку» (м. Одеса, 30 травня 2008 р.) / ОНУ ім. І.І. Мечникова. – Одеса: Астропринт, 2008. – С. 532-537.

III варіант.

Тема: «Договір морського перевезення пасажирів»

1. Поняття та зміст договору морського перевезення пасажирів.
2. Міжнародно-правове регулювання договору морського перевезення пасажирів.

Список рекомендованої літератури до теми

Міжнародні договори

1. Афінська конвенція про перевезення морем пасажирів та їх багажу 1974 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_094.

Законодавство України

1. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/176/95-вр/page>.

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Підручники та навчальні посібники

1. Анцелевич Г.А. Международное морское торговое право: Учебное пособие. – К., Слово, 2003.

2. Гуцуляк В.Н. Морское право: Учебное пособие. – М.: РосКонсульт, 2000. – 368 с.

3. Гуцуляк В.Н. Международное морское право (публичное и частное): Учебное пособие. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 416 с.

4. Егизаров В.А. Транспортное право: Уч. пособие. – М., Юрид. лит., 2001. – 272 с.

5. Шемякин А.М. Морское право: Уч. пособие. – Одесса, Латстар, 2006. – 304 с.

Додаткова література

1. Иванов Г.Г. Международная морская организация. – 2-е издание, дополненное. – Одесса: ЛАТСТАР, 1999. – 392 с.

2. Маковский А.Л., Иванов Г.Г. Международное частное морское право. – Л., Судостроение, 1984.

3. Международное коммерческое право: Учебное пособие / Под общ. ред. В.Ф. Попондопуло. – М.: Омега-Л, 2004. – 472 с.

4. Садиков О.И. Правовое регулирование международных перевозок. – М., Юрид. лит., 1981.

5. Шемякин А.Н. Правовое регулирование морской перевозки грузов и пассажиров / А.Н. Шемякин, Т.Р. Короткий. – О., 1999.

IV варіант.

Тема: «Морське буксирування»

1. Поняття та види договору морського буксирування.

2. Відповідальність сторін договору морського буксирування.

Список рекомендованої літератури до теми

Міжнародні договори

1. Международная конвенция об охране человеческой жизни на море, 1974 г. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_251.

Законодавство України

1. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/176/95-вр/page>.

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Підручники та навчальні посібники

1. Анцелевич Г.А. Международное морское торговое право: Учебное пособие. – К., Слово, 2003.

2. Бекашев К.А. Морское рыболовное право: учеб. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. – 560 с.

3. Гуцуляк В.Н. Морское право: Учебное пособие. – М.: РосКонсульт, 2000. – 368 с.

4. Гуцуляк В.Н. Международное морское право (публичное и частное): Учебное пособие. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 416 с.

5. Егизаров А. Транспортное право: Уч. пособие. – М., Юрид. лит., 2001. – 272 с.

6. Шемякин А.М. Морское право: Уч. пособие. – Одесса, Латстар, 2006. – 304 с.

Додаткова література

1. Брухис Г.Е., Луцан И.А. Коммерческая эксплуатация морского транспорта. – М., Транспорт, 1985.

2. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга четвертая: Договоры о перевозке, буксировке, транспортной экспедиции и иных услугах в сфере транспорта. – М.: «Статут», 2004. – 910 с.

3. Сидорченко В.Ф., Егоркин В.И. Безопасность группового мореплавания: Международно-правовые аспекты. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2004. – 303 с.

4. Сидорченко В.Ф. Правовое регулирование морских споров. – СПб: Юр центр Пресс, 2002. – 219 с.

V варіант.

Тема: «Морська іпотека»

1. Договір морської іпотеки: поняття та зміст.
2. Міжнародно-правове регулювання відносин з морської іпотеки.

Список рекомендованої літератури до теми

Міжнародні договори

1. Міжнародна конвенція про морські застави та іпотеки 1993 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_471.

Законодавство України

1. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/176/95-вр/page>.

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Підручники та навчальні посібники

1. Анцелевич Г.А. Международное морское торговое право: Учебное пособие. – К., Слово, 2003.
2. Гуцуляк В.Н. Морское право: Учебное пособие. – М.: РосКонсульт, 2000. – 368 с.
3. Гуцуляк В.Н. Международное морское право (публичное и частное): Учебное пособие. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 416 с.
4. Егиазаров В.А. Транспортное право: Уч. пособие. – М., Юрид. лит., 2001. – 272 с.
5. Шемякин А.М. Морское право: Уч. пособие. – Одесса, Латстар, 2006. – 304 с.

Додаткова література

1. Сокиркин В.А., Шитарев В.С. Международное морское право: Учебное пособие. Ч. 1-3. – М.: Изд-во РУДН, 2006. – 300 с.
2. Фалилеев П.П. Ипотека морских судов. – М.: Международные отношения, 1997. – 191 с.
3. Юридический справочник капитана судов заграничного плавания // Под ред. А.С. Кокина. – Л., 1991. – 600 с.

6. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Морське право: поняття, предмет, система.
2. Джерела морського права: загальна характеристика.
3. Міжнародний договір як джерело морського права.
4. Звичай торговельного мореплавства як джерело морського права.
5. Поняття торговельного мореплавства.
6. Державний нагляд за торговельним мореплавством в Україні: органи, які здійснюють нагляд, та загальна характеристика.
7. Поняття та загальна характеристика міжнародного приватного морського права.
8. Співвідношення міжнародного публічного морського права та міжнародного приватного морського права.
9. Джерела міжнародного приватного морського права.
10. Норми міжнародного приватного морського права.
11. Морське торговельне судно: поняття та види.
12. Юридичні ознаки морського торговельного судна.
13. Правовий статус екіпажу морського торговельного судна.
14. Правовий статус капітану морського торговельного судна.
15. Суднові документи: види, загальна характеристика та юридичне значення.
16. Класифікаційні товариства: поняття та функції.
17. Технічний нагляд за суднами: поняття та правове значення.
18. Реєстрація морського торговельного судна: поняття та види.
19. Реєстрація морського торговельного судна в Україні: підстави, умови, правове регулювання.
20. Національність морського торговельного судна.
21. Закон прапора судна: поняття та юридичне значення.
22. Міжнародний реєстр морських торговельних суден.
23. Поняття та порядок паралельної реєстрації морського торговельного судна за законодавством України.
24. Прапор «зручності» морського торговельного судна: поняття та правові питання.

25. «Реальний зв'язок» між морським торговельним судном та державою реєстрації судна: поняття та правове значення.
26. Морський протест: поняття та правові наслідки.
27. Договір морського перевезення вантажу: поняття та види.
28. Договір морського перевезення вантажу за коносаментом: поняття та зміст.
29. Договір морського перевезення вантажу за рейсовим чартером: поняття та зміст.
30. Транспортні документи, що використовуються під час морського перевезення вантажу: види та загальна характеристика.
31. Загальна характеристика Правил ІНКОТЕРМС-2010 р.
32. Умови договору купівлі-продажу товарів з використанням для їхнього перевезення морського транспорту (на прикладі Правил Інкотермс-2010 р.).
33. Характеристика групи умов "F" Правил Інкотермс-2010 р.
34. Характеристика групи умов "C" Правил Інкотермс-2010 р.
35. Характеристика групи умов "D" Правил Інкотермс-2010 р.
36. Коносамент: поняття та юридичні властивості.
37. Види коносаментів: загальна характеристика.
38. Коносамент як свідоцтво договору морського перевезення вантажу.
39. Коносамент як товаророзпорядчий документ.
40. Коносамент як цінний папір.
41. Коносамент як розписка перевізника.
42. Реквізити коносамента.
43. Чистий коносамент та коносамент з застереженнями: юридичне значення.
44. Коносамент та рейсовий чартер: питання співвідношення.
45. Регулювання договору морського перевезення вантажу за законодавством України.
46. Договір міжнародного морського перевезення вантажу та його правове регулювання.
47. Обов'язок морського перевізника проявити належну дбайливість по приведенню судна в морехідний стан: поняття та юридичне значення.
48. Обмеження відповідальності морського перевізника вантажу: поняття та умови.

49. Підстави звільнення морського перевізника вантажу від відповідальності за втрату або нестачу вантажу.
50. Навігаційна помилка як підстава звільнення морського перевізника вантажу від відповідальності.
51. Демередж та діспач: поняття та правове значення.
52. Поняття та загальна характеристика договорів фрахтування морських суден.
53. Договір тайм-чартер: поняття, правова природа та зміст.
54. Договір дімаїз-чартер: поняття, правова природа, різновиди, зміст.
55. Договір лізингу морського судна: поняття та зміст.
56. Загальна аварія: поняття, умови та принципи.
57. Інститут рятування на морі: загальна характеристика.
58. Договір рятування на морі: поняття та зміст.
59. Умови сплати винагороди за рятування на морі.
60. Спеціальна компенсація при рятуванні на морі: поняття та умови сплати.
61. Міжнародно-правове регулювання відносин з рятування на морі.
62. Договір лоцманського проведення суден: поняття та зміст.
63. Договір морського буксирування: поняття та зміст.
64. Договір морського агентування: поняття та зміст.
65. Правові наслідки зіткнення морських суден.
66. Колізійно-правові питання відносин щодо зіткнення морських суден.
67. Міжнародно-правове регулювання відносин з зіткнення морських суден.
68. Правове регулювання відшкодування збитків в результаті зіткнення морських суден за законодавством України.
69. Підсудність справ у справах про зіткнення морських суден та застосовуване право: за законодавством України та міжнародними конвенціями.
70. Арешт морського торговельного судна: поняття, правова природа та умови.
71. Міжнародно-правове регулювання арешту морського судна.
72. Договір іпотеки морського судна: поняття та зміст.
73. Морські привілейовані вимоги: поняття, види.

74. Способи врегулювання спорів, які виникають в сфері торговельного мореплавства.
75. Морська арбітражна комісія при ТПП України: компетенція та організація діяльності.

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Нормативно-правові акти

1. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. // ВВР України. – 1995. – № 47-52. – Ст. 349; 1998. – № 2. – Ст. 5; 2003. – № 27. – Ст. 209; № 30. – Ст. 247; 2005. – № 33. – Ст. 427.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
3. Закон України про міжнародний комерційний арбітраж, 1994 // ВВР України. – 1994. – № 198. – Ст. 152.
4. Положення про порядок державної реєстрації іноземних суден, що експлуатуються на умовах договору бербоут-чартеру суб'єктами підприємницької діяльності и розмір збору за паралельну державу реєстрацію таких суден: Постанова КМУ № 559 // Зібрання Постанов Уряду України. – 1994. – № 11.
5. Положення про портові збори: Постанова КМУ, № 44. Зібрання Постанов Уряду України. – 1996. – № 16.
6. Порядок присвоєння судну назви: Наказ Мінітранса № 19 від 21.01.1998 р. // Офіційний Вісник України, 1998. – № 8.
7. Порядок ведення Державного судового реєстру України та Суднової книги України: Постанова КМУ від 26.09.1997 р. // Офіційний Вісник України. – 1997. – № 38.
8. Міжнародна конвенція про уніфікацію деяких правил про коносамент, 1924 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_221.
9. Конвенція ООН про морське перевезення вантажів, 1978 р. (Гамбурзькі Правила). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_391.
10. Міжнародна конвенція про уніфікацію деяких правил про зіткнення суден, 1910. URL: <http://www.admiraltylawguide.com/conven/collisions1910.html>.

11. Міжнародна конвенція про рятування, 1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896_045.
12. Міжнародна конвенція про морські застави та іпотеки, 1993. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_471.
13. Конвенція ООН з морського права, 1982. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057.
14. Конвенція про Міжнародні правила запобігання зіткненню суден на морі, 1972. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_137.

Основна література

1. Анцелевич Г.А. Международное морское торговое право: Учебное пособие. – К.: Слово, 2003.
2. Гуцуляк В.Н. Морское право: Учебное пособие. – М.: РосКонсульт, 2000. – 368 с.
3. Гуцуляк В.Н. Международное морское право (публичное и частное): Учебное пособие. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 416 с.
4. Егизаров В.А. Транспортное право: Уч. пособие. – М., Юрид. лит., 2001. – 272 с.
5. Иванов Г.Г., Маковский А.Л. Международное частное морское право. – Л., 1984. – 280 с.
6. Коломбос Д. Международное морское право (пер. с англ.). – М.: Издательство «Прогресс», 1975. – 782 с.
7. Міжнародне приватне право: Навчальний посібник / за ред. В.М. Гайворонського, В.П. Жушмана. – К.: ЮрінкомІнтер, 2005.
8. Міжнародне приватне право: Підручник / за ред. В.П. Жушмана та І.А. Шуміло. – Х.: Право, 2011.
9. Міжнародне приватне право: Навчальний посібник / за ред. С.Т. Кузьменка. – Київ: Центр учбової літератури, 2010.
10. Міжнародне приватне право: Загальна частина: підручник / за ред. Довгерта А.С. і Кисіля В.І. – К.: Алерта, 2012. – 376 с.
11. Міжнародне приватне право: Особлива частина: підручник / за ред. Довгерта А.С. і Кисіля В.І. – К.: Алерта, 2013. – 400 с.
12. Морское право Украины // Под ред. Демиденко: Учебное пособие. – Одесса, БАХВА, 1996. – 138 с.

13.Шемякин О.М. Міжнародне приватне морське право: Навч. посібник. – Одеса: Латстар, 2000. – 272 с.

14.Шемякин А.М. Морское право: Уч. пособие. – Одесса, Латстар, 2006. – 304 с.

Додаткова література

1. Ануфриева Л.П. Соотношение международного публичного и международного частного права: правовые категории. – М.: Спарк, 2002.

2. Балобанов А.О. Організаційно-правові аспекти сюрвейерської діяльності (з міжнародної практики): навч. посіб. / А.О. Балобанов. – Одеса: Фенікс, 2010. – 28 с.

3. Бекашев К.А. Морське рибальське право: навч. – М.: ТК Велбі, Вид-во Проспект, 2007. – 560 с.

4. Брильов О.А. Арешт суден по забезпеченню морських вимог за законодавством України. – Миколаїв: Атол, 2002. – 242 с.

5. Брухис Г.Е., Луцан И.А. Коммерческая эксплуатация морского транспорта. – М., Транспорт, 1985.

6. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга четвертая: Договоры о перевозке, буксировке, транспортной экспедиции и иных услугах в сфере транспорта. – М.: «Статут», 2004. – 910 с.

7. Водопьянов В.В., Сидоренко А.В. Морская лоцманская служба. – М.: Транспорт, 1978.

8. Головников В.И. Основы организации работы флота и портов. – М., 1976.

9. Громов П.П., Персианов В.И. Управление на транспорте. – М., Транспорт, 1990.

10.Егоров Л.М. Вопросы правового регулирования организации и деятельности лоцманской службы СССР // Морское право и практика. – 1958. – № 34.

11.Ерпылёва Н.Ю. Понятие, предмет, система и источники международного частного права // Международное публичное и частное право. – 2002. – № 1. – С. 18-30.

12.Жудро А.К. Правовое регулирование деятельности морских торговых портов СССР. – М., 1957.

13. Забелин В.Г. Фрахтовые операции во внешней торговле: уч. пособие. – М., 2000. – 256 с.
14. Иванов Г.Г. Международная морская организация. – 2-е издание, дополненное. – Одесса: ЛАТСТАР, 1999. – 392 с.
15. Колодкин А.Л., Гуцуляк В.Н., Боброва Ю.В. Мировой океан. Международно-правовой режим. Основные проблемы. – М.: Статут, 2007. – 637 с.
16. Караман И.В. Международный трибунал по морскому праву: регламентация деятельности и судопроизводство. – Одесса: Феникс, 2007. – 158 с.
17. Кудюкин А.А., Петров И.М. Правовые аспекты морского агентирования: уч. пос. – Одесса: Феникс, 2006. – 262 с.
18. Международное коммерческое право: Учебное пособие / Под общ. ред. В.Ф. Попондопуло. – М.: Омега-Л, 2004. – 472 с.
19. Морское право Профессора Императорского Новороссийского университета А.Ф. Федорова / А.Ф. Федоров / сост. Т.В. Аверочкина, Е.В. Додин, Е.А. Кузнецов. – О.: Феникс, 2008. – 332 с.
20. Меребашвили Т.А. Правовые вопросы взаимного страхования ответственности судовладельца. – СПб.: Издательский дом С.-Петерб. гос. ун-та. – С.-Петерб. гос. ун-т, 2004. – 240 с.
21. Основы морского страхования: учебное пособие / сост. и изд. норвежского издания Орнульф Далер. Перевод на рус. Кундиковой М.В. – СПб: Изд. дом «Март», 2002. – 300 с.
22. Плужников К.И., Чунтомова Ю.А. Транспортные условия внешнеторговых контрактов: уч. пособие. – М.: Росконсульт, 2002. – 288 с.
23. Плужников К.И. Транспортное экспедирование: Учебник. – М.: Рос-Консульт, 1999. – 576 с.
24. Садиков О.И. Правовое регулирование международных перевозок. – М., Юрид. лит., 1981.
25. Сидорченко В.Ф., Егоркин В.И. Безопасность группового мореплавания: Международно-правовые аспекты. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2004. – 303 с.
26. Сидорченко В.Ф. Правовое регулирование морских споров. – СПб: Юр центр Пресс, 2002. – 219 с.

27.Сокиркин В.А., Шитарев В.С. Международное морское право: Учебное пособие. Ч. 1-3. – М.: Изд-во РУДН, 2006. – 300 с.

28.Стрельцова Е.Д. Закон флага судна как один из коллизионных принципов международного частного морского права // Правова держава. – 1998. – № 1. – С. 38-42.

29.Стрельцова Е.Д. Принцип автономии воли в международном частном морском праве // Правова держава. – 2003. – № 6. – С. 170-174.

30.Стрельцова Е.Д. Правове регулювання діяльності Державної лоцманської служби України як елемента системи забезпечення безпеки мореплавства // Міжнародна науково-практична конференція «Право та економіка: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку» (м. Одеса, 30 травня 2008 р.) / ОНУ ім. І.І. Мечникова. – Одеса: Астропринт, 2008. – С. 532-537.

31.Стрельцова Е.Д. Правові проблеми безпеки мореплавства // Юридичний Вісник України. – № 47. – 2007. – С. 6-7.

32.Стрельцова Е.Д. До питання про імунітет державних морських суден // Матеріали наукової конференції «Конституційно-правове регулювання суспільних відносин: минуле, сучасне, майбутнє», 27 березня 2009, ОНУ ім. І.І. Мечникова. – Одеса, 2009. – С. 216-221.

33.Стрельцова Е.Д. Етапи формування однакового морського права // Правова держава. – 2010. – № 12. – С. 381-388.

34.Стрельцова Е.Д. Уніфікація в сфері правового регулювання арешту морських суден // Правова держава. – 2012. – № 14. – С. 271-277.

35.Стрельцова Е.Д. До питання про роль матеріально-правової уніфікації міжнародного приватного морського права // Матеріали науково-практичної конференції «Треті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є.В. Васковського», Одеса, 17 травня 2013 р. – Одеса, Астропринт, 2013. – С. 299-303.

36.Стрельцова Е.Д. Актуальні проблеми недоговірної відповідальності у морському праві // Матеріали 69-ї Наукової конференції професорсько-викладацького складу економіко-правового факультету ОНУ ім. І.І. Мечникова (26-28 листопада 2014 р.). – Одеса: Астропринт, 2014. – С. 86-89.

37.Стрельцова Є.Д. Щодо спроб міжнародно-правової уніфікації окремих інститутів морського права // Науковий Вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 36. наукових праць. – 2014. – Випуск 11. Том 2. – С. 160-163.

38.Стрельцова Є.Д. Підстави звільнення від відповідальності за завдану шкоду в окремих інститутах міжнародного приватного морського права: спірні питання // Матеріали 70-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу ЕПФ ОНУ ім. І.І. Мечникова, присвяченої 150-й річниці ОНУ ім. І.І. Мечникова, 26-27 листопада 2015 р., м. Одеса. – Одеса: “Астропринт”, 2015. – С. 109-112.

39.Стрельцова Є.Д. Регіональна уніфікація міжнародного приватного морського права: досвід країн Скандинавії // Вісник ОНУ. – Том 20. Випуск 2(27). 2015. – С. 101-111.

40.Стрельцова Є.Д. Перспективний міжнародно-правовий режим морських перевезень вантажу: причини перегляду діючих міжнародних конвенцій // Вісник Південного регіонального центру АПрН України. – 2016. – № 9. – С. 204-210.

41.Стрельцова Є.Д. Коллизионные принципы международного частного права в морском праве: особенности и сферы применения // Правова держава. – 2016. – № 23. – С. 174-181.

42.Стрельцова Є.Д. Щодо питання про предмет міжнародного приватного морського права // Матеріали 71-й наукової конференції професорсько-викладацького складу ЕПФ ОНУ, 23-25 листопада 2016 р., м. Одеса. – Одеса: “Астропринт”, 2016. – С. 178-181.

43.Стрельцова Є.Д. До питання про міжнародну уніфікацію трудових стандартів у торговельному мореплаванні // Матеріали 7-й Міжнародної науково-практичної конференції “Безпека людини в умовах глобалізації: сучасні правові парадигми”, м. Київ, Національний авіаційний університет, 24 лютого 2017 р. Том 1. – Тернопіль: Вектор, 2017. – 372 с. – С. 355-357.

44.Стрельцова Є.Д. Міжнародні зобов'язання України у сфері морського транспорту: окремі питання // Україна та ЄС: можливості та перспективи співпраці: збірник матеріалів, доповідей Інтернет-конференції в рамках проекту «Кафедра Жана Моне «Аналіз та застосування європейського досвіду

демократії та належного врядування в Україні», м. Маріуполь, 18-19 травня 2017 р. – Маріуполь: ДонДУУ, 2017. – 357 с. – С. 346-349.

45.Стрельцова Є.Д. Закріплення принципу “lex voluntatis” у міжнародних документах // Матеріали 73-ї наукової конференції проф.-викл. складу і наукових працівників ЕПФ ОНУ ім. І.І. Мечникова, 28-30 листопада 2018 р., м. Одеса. Одеса, Фенікс. 2018. С. 85-88.

46.Тетлей У. Претензии и иски при перевозке грузов морем / Пер. с англ. – М.: Транспорт, 1983. – 351 с.

47.Фалилеев П.П. Ипотека морских судов. – М.: Международные отношения, 1997. – 191 с.

48.Фонотова О.В. Применение ИНКОТЕРМС в международном и внутреннем торговом обороте. – М.: ИКД «Зерцало-М», 2008. – 280 с.

49.Шемякин А.Н. Правовое регулирование морской перевозки грузов и пассажиров / А.Н. Шемякин, Т.Р. Короткий. – О., 1999.

50.Шутенко В.В. Аренда суден. Серия: Коммерческая работа на морском транспорте (теория и практика). Выпуск 3. – СПб.: Информационный центр «ВИБОР», 2003. – 136 с.

51.Юридический справочник капитана судов заграничного плавания // Под ред. А.С. Кокина. – Л., 1991. – 600 с.

52.Ivamy Hardy. Carriage of Goods by Sea. 13-th edition. – Butterworths Legal Publishers. London and Edinburgh, 1989. – 395 p.

53.Schoenbaum Thomas J. Admiralty and Maritime Law. Hornbook Series. Student Edition. – West Publishing Company CO., St. Paul, Minn., 1987. – 692 p.

54.Schmitthoff's Export Trade. The Law and Practice of International Trade. – London, Stevens & Sons, 1990. – 798 p.

55.Streltsova E. Uniform International Private Maritime Law as a Tool for Facilitating Maritime Dispute Resolution // Матеріали науково-практичної конференції «Четверті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є.В. Васьковського», Одеса, травень 2014 р.: ОНУ ім. І.І. Мечникова. – Одеса, Астропринт, 2014. – С. 202-211.

56.Tetley William. Marine Cargo Claims. Third Edition. – BLAIS, Montral, 1988. – 1305 p.

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1. Законодавство України // Верховна Рада України: офіц. веб-портал. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
3. Електронний каталог Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua/ua/elektronnyj-katalog/>.

НОТАТКИ

Навчально-методичне видання

Є.Д. Стрельцова

МОРСЬКЕ ПРАВО

Методичні рекомендації

Українською мовою

Верстка – О.С. Данильченко

Підписано до друку 5.09.2018. Формат 60х84/16.

Папір офсетний. Гарнітура Cambria. Цифровий друк.

Умовно-друк. арк. 3,02. Тираж 100. Замовлення № 0119-12.

Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»

65009, Україна, м. Одеса, вул. Сегедська, 18, офіс 431

Телефон +38 (0552) 39 95 80

Е-mail: mailbox@helvetica.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 6424 від 04.10.2018 р.